

Felaktiga utbetalningar inom efterlevandeförmåner

Pensionsmyndighetens återrapportering av
regeringsuppdrag 2022-01-13 (Fi2021/03247,
Fi2022/00107)

PENSIONS
MYNDIGHETEN

Innehåll

1.	Inledning	1
2.	Generellt om genomförande av omfattningsstudierna	1
2.1.	Definition av felaktiga utbetalningar	1
2.2.	Upplägg för studierna	2
2.3.	Orsaksindelning	2
2.4.	Misstänkt avsiktligt eller oavsiktligt fel	3
3.	Efterlevandeförmåner	3
3.1.	Omställningspension och förlängd omställningspension	4
3.1.1.	Inkomstgrundad del	4
3.1.2.	Garantipension	5
3.2.	Änkepension	5
3.2.1.	Garantipension	6
3.3.	Efterlevandeskydd för premiepension	6
3.4.	Barnpension och förlängd barnpension	7
3.5.	Efterlevandestöd och förlängt efterlevandestöd	7
3.6.	Ersättningar till efterlevande vid arbetsskada	8
3.6.1.	Omställningslivränta och förlängd omställningslivränta	8
3.6.2.	Änkelivränta	8
3.6.3.	Barnlivränta och förlängd barnlivränta	8
3.6.4.	Begravningshjälp	9
3.7.	Utgifter	9
3.8.	Kända risker inom efterlevandepension	10
3.8.1.	Beräkningsregler	11
3.8.2.	Dödsfall	11
3.8.3.	Utlandsbosättning	11
3.8.4.	Sammanbor inte med barnet/mister vårdnaden om barnet	12
3.8.5.	Flyttar samman med annan partner	12
3.8.6.	Efterlevandepension från annat land	12
3.8.7.	Civilstånd	12
3.8.8.	Försäkringstid	13
3.8.9.	Avbrutna studier	13
3.8.10.	Dödsfallsintyg och släktskap	13
4.	Empiriska studier inom förlängd omställningspension/garantipension	13
4.1.	Metod	13
4.1.1.	Styrkor och svagheter	14
4.1.2.	Population	14
4.1.3.	Skattning av totalfelet	14
4.1.4.	Måttidpunkt och genomförande	14
4.2.	Resultat	15
4.2.1.	De totala felutbetalningarna och dess fördelning över orsaker	15

5.	Empiriska studier inom efter-levandeskydd premiepension.....	15
5.1.	Metod.....	15
5.1.1.	Styrkor och svagheter	16
5.1.2.	Population.....	16
5.1.3.	Mättidpunkt och genomförande	16
5.2.	Resultat.....	16
6.	Empiriska studier inom förlängd barnpension och förlängt efterlevandestöd	16
6.1.	Metod.....	16
6.1.1.	Styrkor och svagheter	17
6.1.2.	Population och urval.....	17
6.1.3.	Skattning av de konstaterade felutbetalningarna 2022	18
6.1.4.	Mättidpunkt och genomförande	18
6.2.	Resultat.....	19
6.3.	Totalfelets fördelning över orsaker.....	19
6.3.1.	Medelvärde och standardavvikelser	20
7.	Icke empiriska studier inom efterlevandepension.....	20
7.1.	Metoder.....	20
7.1.1.	Avgränsning	20
7.2.	Resultat.....	21
7.2.1.	Resultat från tidigare omfattningsstudier.....	22
8.	Analys av resultat.....	22
8.1.	Efterlevandeförmåner till vuxna - empiriska studier.....	22
8.2.	Efterlevandeförmåner till barn - empiriska studier	23
8.3.	Det totala resultatet	23
9.	Förslag till förändringar och åtgärder	25
9.1.	Informationsutbyte mellan myndigheter	26
9.2.	Lagändring i 110 kap. 33 § SFB.....	26
9.3.	Lag (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen	26
9.4.	Registrering av in- och utresor	26
9.5.	Förslag på förändringar inför kommande omfattningsstudier ..	27
9.5.1.	Empiriska studier vid låga utgifter	27
9.5.2.	Övriga reflektioner.....	27

Förord

Pensionssystemet är betydelsefullt för välfärdssamhället. Under 2022 betalade Pensionsmyndigheten ut 415 miljarder kronor i pensioner och förmåner. Myndigheten står därmed för en betydande del av välfärdsutbetalningarna.

Risker för felaktiga utbetalningar finns genom hela kedjan från intjänande av pensionsrätter via mottagen ansökan/ärende till dess att pengarna är förmånstagaren till handa och kan även inträffa under hela utbetalningstiden. Många av efterlevandeförmånerna utbetalas under en begränsad tidsperiod, det vill säga upphör vid en viss tidpunkt eller vid uppnådd ålder.

Fel/brister som uppstått i tidigare led eller hos andra myndigheter och som inte upptäckts eller korrigerats får följd effekter på pensionerna och de pensionsrelaterade förmånerna. Det är därför viktigt att förstå omfattningen och orsakerna till de felutbetalningar som kan uppstå på grund av oriktiga uppgifter och inte anmälda förändringar.

Sammanfattning

Pensionsmyndigheten har fått i uppdrag att med empiriska metoder genomföra omfattningsstudier inom efterlevandepension avseende förlängd omställningspension, efterlevandeskydd för premiepension, förlängd barnpension och förlängt efterlevandestöd. I uppdraget ingick även att uppskatta omfattningen av felaktiga utbetalningar avseende övriga risker och förmåner inom efterlevandepension med stöd av icke empiriska metoder.

Myndigheten bedömer att de totala felaktiga utbetalningarna i de empiriska studierna avseende förlängd omställningspension uppgår till 132 323 kronor vilket motsvarar 0,05 procent av 2022 års utbetalningar. Vid de empiriska studierna för efterlevandeskydd till premiepension hittades inga felutbetalningar.

Myndigheten bedömer att de totala felaktiga utbetalningarna i de empiriska studierna avseende förlängd barnpension uppgår till 745 371 kronor vilket motsvarar 0,67 procent av 2022 års utbetalningar. De felaktiga utbetalningarna avseende förlängt efterlevandestöd bedöms uppgå till 531 547 kronor vilket motsvarar 1,25 procent av 2022 års utbetalningar.

Felutbetalningar i övriga ersättningar inom efterlevandepension för vuxna som inte studerats empiriskt uppskattas uppgå till strax under 6 miljoner kronor. Detta utgör 0,07 procent av de totala utbetalningarna för 2022. När det gäller övriga ersättningar för barn som inte studerats empiriskt uppskattas felutbetalningarna uppgå till strax under 1,2 miljoner kronor. Detta utgör 0,11 procent av de totala utbetalningarna för 2022.

1. Inledning

Regeringen gav den 13 januari 2022 Pensionsmyndigheten i uppdrag att genomföra empiriska omfattningsstudier under 2022 avseende efterlevandeförmånerna: förlängd omställningspension, efterlevandeskydd för premiepension, förlängd barnpension och förlängt efterlevandestöd. Uppdraget har getts med stöd av förordning (2021:663) om arbetet med att säkerställa korrekta utbetalningar från välfärdssystemen. Av samma förordning framgår även att de studier som ska genomföras av välfärdsmyndigheterna ska samordnas av och återrapporteras till Ekonomistyrningsverket (ESV). Av uppdraget framgår även att myndighetens redovisning avseende felaktiga utbetalningar ska särredovisas avseende efterlevandepensioner till vuxna respektive barnpension och efterlevandestöd till barn.

Pensionsmyndigheten har tidigare inte genomfört några empiriska omfattningsstudier avseende felaktiga utbetalningar inom efterlevandeförmånerna.

Myndigheten har valt att genomföra empiriska studier utifrån enskilda risker i de förmåner som studerats empiriskt när det gäller efterlevandeförmåner till vuxna. När det gäller efterlevandeförmåner till barn har myndigheten valt att göra empiriska skattningar utifrån data ur återkravsutredningar från 2021.

Omfattningen av felaktiga utbetalningar avseende övriga ersättningar och risker inom efterlevandepension har uppskattats med icke empiriska studier. De senaste uppskattningarna avseende felutbetalningar inom efterlevandepension gjordes i samband med samverkansuppdraget *Rätt utbetalningar från välfärdssystemet (RUT)*¹ under 2010.

2. Generellt om genomförande av omfattningsstudierna

I avsnittet nedan presenteras definitionen av felaktiga utbetalningar samt hur studierna är upplagda. Avsnittet avslutas med en presentation av orsaksindelningen och definitionen av *misstänkt* avsiktliga fel.

2.1. Definition av felaktiga utbetalningar

Förordning (2021:663) innehåller bestämmelser som syftar till att stärka arbetet med att säkerställa korrekta utbetalningar från välfärdssystemen och av 2 § framgår att felaktiga utbetalningar avser utbetalningar som sker trots att villkoren för att ta del av ersättningen inte är uppfyllda.

---

¹ Se gemensam skrivelse om "Samverkansuppdrag mot felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen 2010".

Resultaten från de genomförda empiriska studierna förväntas omfatta för mycket utbetalda förmåner. Myndigheten kommer för både de empiriska samt de icke empiriska studierna redovisa för mycket utbetalda belopp.

2.2. Upplägg för studierna

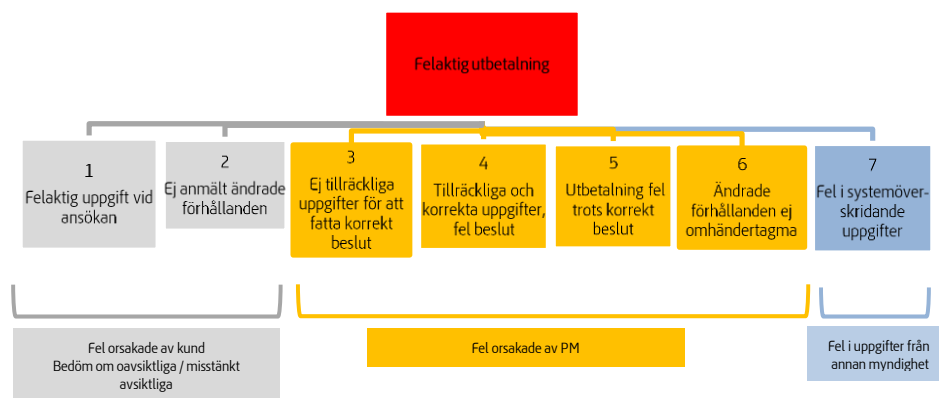
I studierna har myndigheten utgått från både empiriska och icke empiriska metoder för att uppskatta felutbetalningarna. Inom förlängd omställningspension och efterlevandeskydd till premiepension har myndigheten valt att studera en specifik risk med empiriska metoder. När det gäller förlängd barnpension/förlängt efterlevandestöd har myndigheten valt att göra empiriska skattningar utifrån ärenden där en felaktighet har konstaterats.

Pensionsmyndigheten har inte haft möjlighet att studera samtliga risker inom efterlevandepension med empiriska metoder. Dessa risker har istället uppskattats med icke empiriska metoder.

2.3. Orsaksindelning

Enligt regeringens beslut ska totalfelets fördelning över orsaker redovisas med samma detaljeringsgrad som användes i de omfattningsstudier som genomfördes inom ramen för Delegationen för korrekta utbetalningar (KUT-delegationen)². Orsaksindelningen har endast kunnat tillämpas på de empiriska studierna. Se orsaksindelning i figur nedan.

Figur 1. Orsaksindelning

Fel orsakade av sökande/förmånstagare

Under denna felorsak redovisas fel som uppstått vid ansökningstillfället eller utbetalningstiden som orsakats av den sökande/förmånstagaren.

Fel orsakade av myndigheten

Under denna felorsak redovisas fel som myndigheten har orsakat.

²Samlade åtgärder för korrekta utbetalningar från välfärdssystemet SOU 2019:59, se rapport 4: Läckage i välfärdssystemet, del 1

Fel i uppgifter från annan myndighet

Med systemöverskridande uppgifter avses de uppgifter som är centrala i många ersättningssystem för att bedöma rätten till och storleken på ersättningen. Dessa uppgifter registerförs ofta hos en myndighet och används av flera myndigheter.

Då de empiriska studierna i denna rapport utgått från enskilda risker samt utifrån data från återkravsärenden var det redan på förhand känt att det skulle bli svårt att upptäcka fel i systemöverskridande uppgifter. Fel i systemöverskridande uppgifter redovisas därför inte i resultatet.

2.4. *Misstänkt* avsiktligt eller oavsiktligt fel

I studien har det funnits en ambition att kunna kategorisera de fel som orsakats av de sökande/förmånstagarna utifrån om de varit oavsiktliga eller *misstänkt* avsiktliga. Som underlag för denna kategorisering finns ett PM som togs fram i samband med KUT-delegationen.

Efterlevandeförmånerna beviljas i stor utsträckning automatiserat utifrån de uppgifter som myndigheten har tillgång till via folkföringen. Risken för att en felutbetalning uppstår vid beviljandet är därför liten. Vid anmälan om förlängning av förmån skulle felaktiga uppgifter kunna lämnas *misstänkt* avsiktligt. Dock är förmånernas karaktär sådana att det är svårt att kunna göra en sådan bedömning i efterhand. Därför kommer *misstänkt* avsiktliga fel inte att redovisas i resultatet.

3. Efterlevandeförmåner

Efterlevandeförmånerna är en samling förmåner som syftar till att ge ekonomiskt stöd i samband med nära anhörigs dödsfall.

Efterlevandeförmåner till både barn och vuxna som är bosatta i Sverige hanteras i regel utan ansökan och handläggningen är till stora delar automatiserad.

Exempel på när ansökan krävs är när:

- den efterlevande är bosatt utomlands
- den avlidne var bosatt utomlands vid dödsfallet
- den avlidne aldrig varit bosatt eller arbetat i Sverige

Handläggningen av ärenden där den efterlevande är bosatt i Sverige men den avlidne har varit bosatt eller arbetat i något annat land är delvis automatiserad. Om den efterlevande är bosatt utomlands och den avlidne någon gång har varit bosatt/arbetat i Sverige handläggs ansökan manuellt. Detsamma gäller om den efterlevande är bosatt i Sverige och den avlidne aldrig varit bosatt eller arbetat i Sverige.

Förändrade förhållanden som inträffar efter att förmånerna beviljats kan också påverka storleken på pensionerna, exempelvis vid ändrade familjerelationer eller byte av bosättningsland.

Många av efterlevandeförmånerna utbetalas under en begränsad tidsperiod, det vill säga upphör vid en viss tidpunkt eller vid uppnådd ålder.

3.1. Omställningspension och förlängd omställningspension

3.1.1. Inkomstgrundad del

Omställningspension är en inkomstgrundad pension som baseras på den avlidnes efterlevandepensionsunderlag³. Pensionen kan betalas ut till efterlevande maka/make som inte fyllt 65 år. Från och med 2023 betalas förmånen ut till efterlevande som inte fyllt 66 år. Omställningspension betalas ut under 12 månader.

Den efterlevande ska stadigvarande ha sammanbott med sin maka/make vid dödsfallet för att få rätt till omställningspension. Utöver detta ska den efterlevande uppfylla någon av följande förutsättningar i samband med dödsfallet:

- Antingen ha bott tillsammans med barn under 18 år som båda eller någon av makarna hade vårdnaden om
- Eller ha bott tillsammans stadigvarande med den avlidne utan avbrott under de senaste fem åren.

Efterlevande som enbart varit sambo med den avlidne kan också få rätt till omställningspension om de:

- har eller har haft gemensamma barn
- väntade gemensamt barn vid dödsfallet
- tidigare varit gifta

En efterlevande som stadigvarande bor med barn⁴ under 18 år som hen har vårdnaden om kan få förlängd omställningspension i ett eller flera år beroende på barnets ålder. Barnet ska även ha bott tillsammans med den avlidne och den efterlevande make/makan/sambon vid dödsfallet.

Om det finns barn som är under 12 år förlängs omställningspensionen till och med den månad det yngsta barnet fyller 12 år. Finns det barn som är 12 år eller äldre förlängs omställningspensionen i ett år, dock längst till och med den månad då barnet fyller 18 år.

Förlängd omställningspension beviljas automatiskt för de förmånstagare som är bosatta i Sverige och som uppfyller villkoren för förmånen efter att de tolv månaderna med omställningspension är slut.

Omställningspensionen och den förlängda omställningspensionen utgör 55 procent av efterlevandepensionsunderlaget.

Den efterlevande kan få omställningspension och förlängd omställningspension så länge rätten till förmånen finns oavsett var i världen hen bor.

---

³ Det vill säga den avlidnes intjänade pensionsrätt tillsammans med ett antaget intjänande fram till pensionsåldern.

⁴ Barnet behöver inte vara barn till den avlidne.

3.1.2. Garantipension

Garantipension till omställningspension och förlängd omställningspension är ett grundskydd som kan betalas ut om låg eller ingen omställningspension utbetalas. Basnivån uppgick under 2022 till 9 319 kronor per månad. Garantipensionen grundar sig på hur många år den avlidne varit bosatt i Sverige. För att få rätt till garantipension krävs det att den avlidne varit bosatt i minst tre år och för att få full ersättning krävs att den avlidne varit bosatt i Sverige från 16 års ålder och fram till dödsfallet. Garantipensionen minskas med den omställningspension som betalas ut.

Garantipensionen är bosättningsbaserad vilket innebär att den som uppbär förmånen bara har rätt till ersättningen om hen är bosatt i Sverige, inom EU/EES-land eller Schweiz⁵.

I december 2017 kom en dom från EU-domstolen som innebär att garantipension till omställningspension och förlängd omställningspension, ska beräknas som en minimiförmån om de bott och tjänat in pension och försäkringsperioder i flera EU/EES-länder. Att en förmån betraktas som en minimiförmån⁶ innebär att förmånstagaren inte får beviljas ett belopp som är lägre än det minimibelopp som har fastställts enligt landets lagstiftning, om alla försäkringsperioder som personen haft i något land beaktats. Domen innebär också att pensioner från andra EU/EES-länder ska påverka beräkningen av förmånen.

3.2. Änkepension

Änkepensionen har varit under avveckling sedan 1989. Änkepension ersattes från och med 1990 av omställningspension som kan betalas ut till både efterlevande kvinnor och efterlevande män.

Det finns olika regler gällande rätten till förmånen beroende på vilket år änkan är född. För kvinnor födda 1944 och tidigare krävs det att de var gifta vid utgången av 1989 och vid dödsfallet, samt att äktenskapet varat i minst fem år och att paret gifte sig senast på mannens 60 årsdag ifall gemensamma barn inte finns.

För kvinnor födda 1945 och senare krävs det att paret var gifta i minst fem år vid utgången av 1989 eller att det fanns gemensamt barn samt att äktenskapet varat fram tills dödsfallet.

Pensionen är inkomstgrundad och består av två delar, dels av änkepension beräknad på den avlidnes intjänade pensionspoäng och dels av ett tillägg på 90 procent av prisbasbeloppet för änkor under 65 år.

Änkepensionen utgör 40 procent av den avlidnes intjänade pension enligt ATP-pensionssystemet eller 35 procent om det finns barn som har rätt till barnpension. Änkepension beräknas på de pensionspoäng i det tidigare ATP-pensionssystemet som den avlidne kan tillgodoräknas⁷. För inkomstgrundad änkepension finns ingen övre

---

⁵ Tillfällig lag från januari 2018 har möjliggjort utbetalning av garantipension inom EU/EES. Upphör i januari 2023. Under vissa förutsättningar kvarstår dock rätten till garantipension vid bosättning i Kanada.

⁶ EU-förordning 883/2004 artikel 58

⁷ Änkor som är födda 1945 eller senare får bara tillgodoräkna sig pensionspoäng till och med 1989.

åldersgräns. Änkans egna inkomstgrundande pension reducerar änkepensionen enligt vissa villkor som är knutna till kvinnans födelseår.

Kvinnor födda 1945 eller senare beviljas i första hand omställningspension, har änkan även rätt till änkepension betalas den ut till den del som överstiger omställningspensionen. När omställningspensionen upphör kan änkepension betalas ut till sin helhet. En omräkning sker sedan när kvinnan når pensionsålder och då ska änkepensionen samordnas med kvinnans egna intjänade pension.

3.2.1. Garantipension

Änkor kan få garantipension om dödsfallet inträffade före år 2003. Garantipensionen betalas som längst ut till och med månaden innan kvinnan fyller 65 år. Från och med 2023 betalas förmånen ut till änkor som inte fyllt 66 år med anledning av de nya reglerna om riktåldern.

Garantipension till änkepension är bosättningsbaserad på samma sätt som garantipension till omställningspension. Förmånen betraktas dock inte som en minimiförmån utan den ses som en pensionsförmån och kan därmed utbetalas om kvinnan är bosatt inom EU/EES och Schweiz.

3.3. Efterlevandeskydd för premiepension

När en person ansöker om allmän pension för första gången och börjar ta ut premiepensionen finns det möjlighet att teckna ett så kallat efterlevandeskydd⁸. Med ett efterlevandeskydd menas att premiepensionen efter ett dödsfall i stället betalas ut till den efterlevande partnern. I gengäld blir beloppet som utbetalas lägre eftersom pensionskapitalet beräknas räcka under flera år.

För att få teckna efterlevandeskydd måste något av följande alternativ uppfyllas:

- Paret är gifta
- Båda är ogifta och sammanbor men har tidigare varit gifta med varandra
- Båda är ogifta och sammanbor samt har eller har haft barn tillsammans

Villkoren för att få efterlevandeskyddet utbetalt efter ett dödsfall är att paret fortfarande var gifta eller sammanboende dagen före dödsfallet. Efterlevandeskyddet utbetalas livsvarigt. Handläggningen av förmånen är till största del automatiserad.

Premiepensionsförsäkringen är den fonderade delen av den allmänna pensionen som omfattar personer som är födda 1938 eller senare⁹. Premiepensionen är liksom inkomstpensionen avgiftsbaserad, men till skillnad från inkomstpensionen är pensionskapitalet reellt och placerat i olika fonder som den försäkrade själv väljer.

Storleken på efterlevandeskyddet beror på hur mycket den avlidne sparat på pensionskontot. Premiepensionsbeloppet blir lägre eftersom pengarna då ska räcka till livslängden hos två personer. Hur mycket lägre beror på den medförsäkrades ålder.

---

⁸ Huvudregeln är att det endast går att teckna efterlevandeskydd i samband med första ansökan men det finns några undantag.

⁹ Pensionsrätter för premiepension har kunnat tjänas in från och med 1995.

I samband med att efterlevandeskydd tecknas omvandlas premiepensionen till en fondförsäkring för två personer.

3.4. Barnpension och förlängd barnpension

Barnpension utbetalas till barn om en eller båda föräldrarna avlidit. Barnpensionen ersätter en del av den försörjning som den avlidne föräldern bidrog med. Rätt till barnpension finns även om den avlidne föräldern inte hade vårdnaden om barnet. Den avlidne och barnet behöver inte heller ha bott tillsammans, men rätten till förmånen upphör om barnet blir adopterat av någon annan än den avlidnes make/maka/sambo. Barnpension betalas ut så länge rätten till förmånen finns oavsett var i världen barnet bor och utbetalas till barnet fyller 18 år.

Ett barn som har fyllt 18 år måste studera på grundskola, gymnasieskola eller motsvarande för att få rätt till förlängd barnpension. Utbildningen ska ge rätt till antingen studiehjälp från CSN¹⁰ eller förlängt barnbidrag från Försäkringskassan¹¹. Barnet behöver inte få studiehjälp eller förlängt barnbidrag, det räcker att hen bedriver sådana studier som i sig skulle ge rätt till förmånerna. Förlängd barnpension kan utbetalas som längst till och med juni det år som barnet fyller 20 år. Barnet måste själv anmäla studier till Pensionsmyndigheten för att få rätten till förlängd barnpension prövad. Myndigheten skickar automatiskt ut information om detta till barn som är bosatta i Sverige. Anmälan om studier görs antingen med Bank-ID på myndighetens webbplats eller på pappersblankett.

Barn som studerar utomlands kan få förlängd barnpension om studierna ger rätt till studiehjälp. Kraven för att få studiehjälp utanför Sverige varierar beroende på om studierna bedrivs inom eller utanför EU, EES och Schweiz. Rätten till förlängd barnpension upphör om studierna avbryts.

3.5. Efterlevandestöd och förlängt efterlevandestöd

Efterlevandestöd till barn är ett grundskydd för den som är under 18 år och som får låg eller ingen barnpension. Barn som har uppehållstillstånd i Sverige och som kan antas komma vistas här längre tid än ett år har rätt till efterlevandestöd. Om en eller båda föräldrarna är avlidna eller försvunna och det kan antas att de sannolikt är avlidna (som vid krig, naturkatastrofer eller liknande händelser) kan barnet få efterlevandestöd.

Efterlevandestöd är en bosättningsbaserad förmån. Om barnet flyttar till annat land inom EU/EES eller Schweiz och den avlidne föräldern omfattats av svensk lagstiftning

---

¹⁰ Studier på gymnasieskola; Komvux eller folkhögskola kan ge rätt till studiehjälp.

¹¹ Om barnet går kvar i grundskola eller i särskola efter 16-årsdagen beviljas förlängt barnbidrag.

kvarstår rätten till förmånen¹². Om barnet flyttar till Storbritannien kan rätten till efterlevandestöd påverkas av brexit.

Förlängt efterlevandestöd utbetalas enligt samma förutsättningar som förlängd barnpension och rätten till förmånen upphör om studierna avbryts.

3.6. Ersättningar till efterlevande vid arbetsskada

Efterlevandeskyddet inom arbetsskadeförsäkringen har i huvudsak samma syfte som motsvarande förmåner inom pensionssystemet, nämligen att lämna ekonomiskt stöd till efterlevande efter en närståendes dödsfall. Efterlevandeförmånerna inom arbetsskadeförsäkringen är därför utformade enligt samma principer som för efterlevandepensionerna. Livränta till efterlevande baseras på den avlidnes arbetsinkomster.

3.6.1. Omställningslivränta och förlängd omställningslivränta

Om en försäkrad har avlidit till följd av en arbetsskada kan livränta betalas till efterlevande maka eller make. Reglerna följer i övrigt samma regler som rätten till omställningspension och förlängd omställningspension. Antal förmånstagare som i juli 2022 uppbar omställningslivränta/förlängd omställningslivränta uppgick till cirka 15 stycken. Risken för felutbetalningar blir därför låg och uppskattning av fel kommer inte att göras.

3.6.2. Änkelivränta

En efterlevande kvinna vars make har avlidit till följd av en arbetsskada som har inträffat före den 1 januari 1990 har oberoende av födelseår rätt till änkelivränta. Antal förmånstagare som i juli 2022 uppbar förmånen uppgick till cirka 500 stycken. Risken för felutbetalningar blir därför låg och uppskattning av fel kommer inte att göras. Förmånen är även under utfasning.

3.6.3. Barnlivränta och förlängd barnlivränta

Om en försäkrad har avlidit till följd av en arbetsskada kan livränta betalas till den avlidnes efterlevande barn. Rätten till barnlivränta och förlängd barnlivränta följer i övrigt samma regelverk som barnpension och förlängd barnpension. Antal förmånstagare som i juli 2022 uppbar barnlivränta/förlängd barnlivränta uppgick till cirka 400 stycken. Risken för felutbetalningar blir därför låg och uppskattning av fel kommer inte att göras.

---

¹² Med stöd av EU:s lagstiftning på socialförsäkringsområdet. Enligt EU:s lagstiftning är efterlevandestöd att betrakta som en särskild familjeförmån till barn som mist en av eller båda föräldrarna.

3.6.4. Begravningshjälp

Dödsboet eller dödsbodelägarna efter en avliden kan ha rätt till begravningshjälp om dödsfallet har orsakats av en arbetsskada¹³. Förmånen utbetalas till ca 100 dödsbon per år. Risken för felutbetalningar blir därför låg och uppskattning av fel kommer inte att göras.

3.7. Utgifter

Det finns en särskild socialavgift för efterlevandepensioneringen. Socialavgiften finansierar inkomstgrundad efterlevandepension och förvaltningskostnader för motsvarande förmåner men inte garantipensioner eller efterlevandestöd. Utöver detta finns ett frivilligt efterlevandeskydd i premiepensionssystemet. Under 2022 utbetalades sammanlagt strax över 9 miljarder kronor i efterlevandepension till vuxna och 1 miljard kronor i efterlevandepension till barn.

Tabell 1. Efterlevandepension till vuxna: genomsnittlig utbetalning under 2022, i miljoner kronor

Förmån	Genomsnitt antal förmånstagare	Genomsnitt utbetalningar per person och år
Omställningspension	3 100	100 600
Garantipension till omställningspension	1 900	36 600
Förlängd omställningspension	2 800	75 300
Garantipension till förlängd omställningspension	2 000	36 300
Änkepension	199 600	41 200
Garantipension till änkepension	1 600	23 100
Efterlevandeskydd premiepension	37 715	6 002

---

¹³ Enligt 43 kapitlet Socialförsäkringsbalken, SFB, (Statligt personskadeskydd) eller 44 kapitlet SFB (krigsskadeersättning till sjömän).

Tabell 2. Barnpension och efterlevandestöd: genomsnittlig utbetalning under 2022, i miljoner kronor

Förmån	Genomsnitt antal förmånstagare	Genomsnitt utbetalningar per person och år
Barnpension	22 500	36 100 ¹⁴
Efterlevandestöd	12 500	18 000 ¹⁵

3.8. Kända risker inom efterlevandepension

Efterlevandeförmåner till både barn och vuxna som är bosatta i Sverige hanteras i regel utan ansökan och handläggningen är till stora delar automatiserad.

Felaktiga utbetalningar uppstår när förmånerna betalas ut på felaktiga eller otillräckliga grunder, eller när ändrade förhållanden inte anmäls. Korrekta uppgifter och underlag har därför en avgörande betydelse för att utbetalningarna ska bli rätt.

De sökande/förmånstagarna är skyldiga att lämna de uppgifter som har betydelse för bedömningen av förmånerna i de ärenden där rätten till förmånen inte fastställs automatiskt samt att anmäla ändrade förhållanden. Det finns en risk för att sökande/förmånstagarna underlåter att lämna uppgifter, lämnar felaktiga uppgifter eller inte anmäler förändringar. Underlåtenheten kan vara både avsiktlig och oavsiktlig.

Myndigheten ska utreda ärenden i den omfattning som dess beskaffenhet kräver det vill säga bedöma om de uppgifter som finns är tillräckliga eller om en komplettering ska göras och i så fall på vilket sätt.

Det finns risk för att fel kan uppstå på grund av brister i handläggningen, exempelvis att myndigheten:

- inte utreder ärendena tillräckligt
- registrerar felaktiga uppgifter
- inte omhändertar anmälan om ändrade förhållanden i tid

I samband med handläggning av efterlevandeförmånerna samt under löpande utbetalning inhämtar och verifierar myndigheten uppgifter med tredje part, exempelvis andra svenska eller utländska myndigheter. Fel och brister kan förekomma i de underlag som inhämtats. Felen kan handla om så kallade systemöverskridande uppgifter, främst identitet/ålder och folkbokföringsuppgifter som exempelvis civilstånd, familjerelationer och bosättning. Felet kan även avse

---

¹⁴ I denna siffra inkluderas förlängd barnpension. Under 2022 uppbar 5 643 förmånstagare förlängd barnpension och utbetalningen uppgick till cirka 19 670 kronor i genomsnitt per person och år.

¹⁵ I denna siffra inkluderas förlängt efterlevandestöd. Under 2022 uppbar 3 823 förmånstagare förlängt efterlevandestöd och utbetalningen uppgick till cirka 11 248 kronor i genomsnitt per person och år.

taxerade inkomster vilket i sin tur kan leda till felaktigt fastställda pensionsgrundande inkomster. Risker kopplat till sådana uppgifter är svåra att uppskatta av annan myndighet än den registerförande myndigheten. Sådana systemöverskridande risker kommer därför inte att studeras i denna rapport.

3.8.1. Beräkningsregler

Efterlevandeförmånerna består av flera delar och under december månad varje år räknas alla delar om inför nästkommande år. Inför omräkningarna räknar myndigheten exempelvis ut hur mycket pension som ska betalas ut mot bakgrund av ändrat prisbasbelopp, den allmänna löneutvecklingen, inflation och demografiska faktorer. Pensionsförmånerna räknas även om i samband med lagändringar. Det finns risk för att felaktiga utbetalningar uppstår till följd av fel vid beräkning av nya beräkningsgrunder och att felaktiga uppgifter registreras i databasen. Myndigheten genomför ett flertal kontroller vid såväl beräkningen som implementeringen av ändrade beräkningsregler. Det finns också kontroller på systemnivå i samband med att årsomräkningarna görs när det gäller att beviljade belopp är rimliga. Kontroller görs också löpande i samband med Riksrevisionens granskning. Denna risk för felutbetalningar bedöms därför som mycket liten men omfattar samtliga förmåner inom efterlevandepension.

3.8.2. Dödsfall

Pensionsmyndigheten utgår från att myndigheten får kännedom om dödsfall för personer som är folkbokförda i Sverige, men det finns risk för att myndigheten inte får någon information när det gäller utlandsbosatta förmånstagare. Detta gäller främst de som inte anmält utvandring eller längre vistelser i utlandet. Riskerna omfattar samtliga förmåner inom efterlevandepension.

De förmånstagare som uppbär efterlevandepension¹⁶ och som är bosatta utanför Sverige måste varje år skicka in ett så kallat levnadsintyg¹⁷. Här finns dock en risk med att anhöriga/annan person inte anmäler ett dödsfall till Skatteverket och även fortsätter skicka in levnadsintyget för att ta del av den avlidnes förmån.

3.8.3. Utlandsbosättning

Bedömningen av efterlevandeförmånerna bygger på den avlidnes bosättnings- och arbetshistorik. De efterlevande kan ha begränsad möjlighet att känna till samtliga omständigheter kring vilka perioder och i vilka länder den avlidne bott och arbetat i.

Oanmälda och felaktiga uppgifter avseende utlandsbosättning innebär en risk för felaktiga utbetalningar under den tid då garantipensioner och efterlevandestöd betalas ut. Rätten till garantipension upphör om förmånstagaren flyttar utanför EU/EES eller Schweiz. Om förmånstagaren vistas eller planerar att vistas utanför EU/EES i mer än tolv månader anses hen vara bosatt utanför EU/EES. Det gäller även om förmånstagaren har för avsikt att vistas utanför EU/EES under en kortare tid än tolv månader, men sedan förlänger vistelsen.

---

¹⁶ Olika regler gäller för olika förmåner och olika länder.

¹⁷ Via levnadsintygen intygar förmånstagaren att hen lever och därmed har fortsatt rätt till förmånen.

Rätten till efterlevandestöd upphör om den efterlevande flyttar utomlands i de fall den avlidne aldrig har bott eller arbetat i Sverige.

Giltigt uppehållstillstånd krävs för de bosättningsbaserade förmånerna (garantipension och efterlevandestöd). Det finns en risk att felaktiga utbetalningar uppstår om uppehållstillståndet upphör.

3.8.4. Sammanbor inte med barnet/mister vårdnaden om barnet

En grundläggande förutsättning för att behålla rätten till förlängd omställningspension är att förmånstagaren stadigvarande sammanbor samt har den rättsliga vårdnaden om barnet. Rätten upphör exempelvis om barnet varaktigt är bosatt i ett fosterhem. Om barnet studerar på annan ort men bor hos förmånstagaren under ferierna kvarstår rätten till förmånen.

Mister förmånstagaren vårdnaden om barnet eller om barnet adopteras av annan än make/maka eller sambo till den avlidne upphör rätten till förmånen.

Risken för felaktiga utbetalningar till förmånstagare som uppbär förlängd omställningspension och som mister vårdnaden om barnet bedöms som ringa. Om de efterlevande är bosatta/folkbokförda i Sverige får myndigheten automatiskt information från folkbokföringsregistret vid ändrad vårdnad.

3.8.5. Flyttar samman med annan partner

Rätten att behålla förlängd omställningspension upphör om den efterlevande får ett nytt barn och sammanbor med den andra föräldern. Om förmånstagaren är bosatt/folkbokförd i Sverige och får ett nytt barn får myndigheten automatiskt information om detta från folkbokföringsregistret. Risk för felaktiga utbetalningar kan dock uppstå om förmånstagaren flyttar samman med den andra föräldern först efter att det gemensamma barnet fötts.

Rätten upphör också om den efterlevande flyttar samman med någon som hen tidigare varit gift med eller som hen har/har haft gemensamma barn med.

3.8.6. Efterlevandepension från annat land

Om den efterlevande är bosatt i Sverige ska efterlevandepension från annat land, som inte är att likställa med garantipension, samordnas med garantipension till omställningspension/förlängd omställningspension och efterlevandestöd.

Uppgifter om efterlevandepension från annat land som saknas eller undanhålls är en risk för felaktiga utbetalningar.

3.8.7. Civilstånd

Förmånstagarnas civilstånd påverkar rätten till omställningspension, förlängd omställningspension, änkepension, garantipension, efterlevandeskydd till premiepension.

Bor förmånstagaren i Sverige får myndigheten löpande uppgifter om ändrade faktiska civilstånd från Skatteverket. Myndigheten räknar därefter automatiskt om

förmånerna. Bor hen utanför Sverige ska antingen kontaktinstitutionen¹⁸ eller förmånstagaren själv uppge det aktuella civilståndet.

Oanmälda och felaktiga uppgifter avseende civilstånd innebär en risk för felaktiga utbetalningar.

3.8.8. Försäkringstid

Försäkringstid är den tid som personen har bott i Sverige, inom EU/EES eller Schweiz och som myndigheten kallar bosättningsstid. Försäkringstid för bosättning används vid beräkningen av garantipension. Fel i försäkringstiden kan innebära att garantipensionen beslutas på felaktiga grunder och betalas ut med ett felaktigt belopp.

3.8.9. Avbrutna studier

Pensionsmyndigheten får fortlöpande uppgift från CSN om studiehjälp dras in för förmånstagare som uppbär förlängd barnpension och efterlevandestöd. Det finns en risk att skolorna inte anmäler studieavbrott till CSN.

När det gäller utlandsbosatta förmånstagare inhämtas studieintyg i samband med beviljandet av förmånen, därefter åligger det förmånstagaren att anmäla om studierna avbryts.

3.8.10. Dödsfallsintyg och släktskap

En risk när det gäller efterlevandestöd är att det kan vara svårt att få fram dödsfallsintyg och födelsebevis som visar på släktskap när det gäller föräldrar som avlidit utanför EU/EES och konventionsländerna.

Det kan också finnas en risk att dödsfallsintyget inte är korrekt eller att en försvunnen person som har antagits varit avliden visar sig vara i livet.

4. Empiriska studier inom förlängd omställningspension/ garantipension

4.1. Metod

De empiriska skattningarna av felaktiga utbetalningar inom förlängd omställningspension och garantipension till förlängd omställningspension¹⁹ utgår från en enskild risk, att förmånstagaren inte sammanbor med minderårigt barn. Kontrollen utgår från en datamatchning mot folkbokföringsuppgifterna för att utreda om förmånstagaren fortfarande sammanbode med barnet som grundat rätten till förmånen. Övriga risker uppskattas inom ramen för de icke empiriska studierna.

---

¹⁸ Institutionen i bosättningslandet eller det senaste försäkringslandet

¹⁹ Garantipension till förlängd omställningspension är en utfyllnadsförmån till förlängd omställningspension. Därför tas även denna förmån med i den empiriska studien.

4.1.1. Styrkor och svagheter

Styrkan med metoden är ansatsen att göra en datamatchning gentemot rampopulationen. Svagheten med metoden är dock att det finns brister i data vilket medför att en delmängd av rampopulationen ingår i datamatchningen.

4.1.2. Population

Den totala populationen uppgick till 2 875 förmånstagare med en ordinarie utbetalning av förlängd omställningspension eller garantipension till förlängd omställningspension i maj 2022. Datamatchningen gjordes dock endast mot 2 180 av dessa på grund av brister i data. Antagande har gjorts att om fullständigt data funnits för de förmånstagare som inte ingår i datamatchningen motsvarar det data för datamatchningen. Således hanteras datamatchningen som ett urval på den totala populationen.

4.1.3. Skattning av totalfelet

Punktskattningen av totalfelet beräknas med utgångspunkt i för mycket utbetald ersättning, uttryckt som kronor per månad, i det studerade urvalet. Medelvärdet av för mycket utbetald ersättning räknas sedan upp till helårsbelopp varpå det multipliceras med det totala antalet förmånstagare i rampopulationen.

Punktskattningen har beräknats enligt nedanstående formel:

Figur 2. Punktskattning

$$N * 12 * \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n \chi_i$$

χ_i = För mycket ersättning, kr per mån

n = urvalsstorlek efter bortfall

N = rampopulationens storlek

Osäkerhet i skattningen

För medelvärdet av för mycket utbetald ersättning, uttryckt som kronor per månad, beräknas ett 95 procent konfidensintervall.

Variansen är beräknad för variabeln för mycket ersättning i figur 2 ovan. När för lite ersättning utbetalas så antar variabeln värdet noll.

Den nedre och övre gränsen för konfidensintervallet räknas sedan upp med samma metod som punktskattningen varpå ett 95 procent konfidensintervall för totalfelet erhålles. Konfidensintervallets övre och nedre gräns beror på urvalsstorleken samt variationen i de ingående observationerna.

4.1.4. Mättidpunkt och genomförande

Mättidpunkten för datamatchningen var maj 2022 och granskningarna pågick från juni till och med augusti 2022. Datamatchningen gjordes i syfte att kontrollera om den vuxne efterlevande fortfarande var sammanboende med minderårigt barn. De som hade förlängd omställningspension och hade en utbetalning under maj månad omfattades av datamatchningen. De ärenden där det förekom avvikelser i uppgifter om sammanboende avseende vuxen och barn kontrollerades manuellt av

kontrollhandläggare. Det kunde till exempel vara avvikelser i folkbokföringsadressen. Kontrollen genomfördes genom att förmånstagaren kontaktades via telefonsamtal.

Tidpunkten valdes för att underlätta handläggningen samt för att erhålla aktuella uppgifter. Ett alternativ hade varit att i efterhand räkna om skattningen av de totala felutbetalningarna till 2021 års belopp och redovisa dem i förhållande till 2021 års totala utbetalningar. Denna metod hade varit både resurskrävande och introducerat ytterligare oönskad osäkerhet i uttalandet om de totala felutbetalningarna. Myndigheten har därför valt att stå fast vid att studera 2022 års felutbetalningar.

4.2. Resultat

Manuell granskning har genomförts av 27 ärenden där datamatchningen indikerade att det kunde förekomma risker för fel i de uppgifter som låg till grund för utbetalningarna. I ett av de 27 ärendena fanns det anledning till att dra in förlängd omställningspension då villkoret för sammanboende med minderårigt barn inte längre uppfylldes av förmånstagaren. I de övriga 26 ärendena fanns inte anledning till att vidta åtgärder.

Tabell 3. Felaktiga utbetalningar av förlängd omställningspension utifrån risken att förmånstagaren inte sammanbor med barnet/har mist vårdnaden om barnet

Kronor (procent av utgifterna)	Punktskattning	Nedre gräns för konf. intervall (95%)	Övre gräns för konf. intervall (95%)
För mycket ersättning	132 323 (0,05)	-127 170 (-0,05)	391 816 (0,14)

De felaktiga utbetalningarna har beräknats till 0,05 procent av de totala utbetalningarna 2022 för rampopulationen där risk föreligger för att vuxen och barn inte är sammanboende.

4.2.1. De totala felutbetalningarna och dess fördelning över orsaker

I kontrollen har endast en felaktig utbetalning identifierats som har orsakats av att förmånstagaren inte har anmält ändrade förhållanden. Därför presenteras ingen fördelning av orsakerna. Pensionsmyndigheten har inte identifierat någon felkälla vid skattning av orsaken.

5. Empiriska studier inom efterlevandeskydd premiepension

5.1. Metod

Vid de empiriska skattningarna av felaktiga utbetalningar inom efterlevandeskydd för premiepension skulle datamatchning ske på hela rampopulationen mot folkbokföringen. Syftet var att identifiera de fall där den efterlevande inte var gift eller

sambo med den avlidne dagen innan dödsfallet. Övriga risker uppskattas inom ramen för de icke empiriska studierna.

5.1.1. Styrkor och svagheter

Styrkan med metoden är ansatsen att göra en datamatchning gentemot rampopulationen. Svagheten med metoden är dock att det finns brister i data vilket medför att en delmängd av rampopulationen ingår i datamatchningen.

5.1.2. Population

Rampopulationen består av cirka 38 000 förmånstagare med ordinarie utbetalning av premiepension till efterlevande i juli 2022. Datamatchningen gjordes dock endast mot 36 500 av dessa på grund av brister i data. Antagande har gjorts att om fullständigt data funnits för de förmånstagare som inte ingår i datamatchningen motsvarar det data för datamatchningen. Således hanteras datamatchningen som ett urval på den totala populationen.

De förmånstagare som var sambo och likställd med gift kunde inte granskas i datamatchningen då dessa förekomster inte kunde hittas i det data som granskningen utgick ifrån. Dessa har istället fått uppskattas i de icke empiriska studierna.

5.1.3. Mättidpunkt och genomförande

Mättidpunkten för datamatchningen och granskningen var juli 2022. Fokus för studien har varit att kontrollera om uppgifterna som låg till grund för beslutet var korrekta. De som hade efterlevandeskydd till premiepension och hade en utbetalning under juli månad omfattades av datamatchningen.

Tidpunkten valdes för att underlätta handläggningen samt för att erhålla aktuella uppgifter. Ett alternativ hade varit att i efterhand räkna om skattningen av de totala felutbetalningarna till 2021 års belopp och redovisa dem i förhållande till 2021 års totala utbetalningar. Denna metod hade varit både resurskrävande och introducerat ytterligare önskad osäkerhet i uttalandet om de totala felutbetalningarna. Myndigheten har därför valt att stå fast vid att studera 2022 års felutbetalningar.

5.2. Resultat

Rampopulationen bestod av cirka 38 000 ärenden men på grund av brister i data granskades 36 500 ärenden i datamatchningen. Kontrollen visade att de granskade ärendena var korrekta och ingen felutbetalning har identifierats.

6. Empiriska studier inom förlängd barnpension och förlängt efterlevandestöd

6.1. Metod

Rätten till förlängd barnpension och förlängt efterlevandestöd utgår från uppgifter som inhämtas från externa aktörer. Då det hade varit för tids- och resurskrävande att

kontrollera uppgifterna mot externa aktörer valde Pensionsmyndigheten att utgå ifrån de ärenden där en felaktig utbetalning konstaterats. De empiriska studierna har därmed avgränsats till att avse konstaterade felutbetalningar, vilka bedöms utgöra merparten av de totala felutbetalningarna av förlängd barnpension och förlängt efterlevandestöd. Felutbetalningar som ännu inte kommit till myndighetens kännedom eller fel till följd av risker som är svåra att studera har istället skattats med icke empiriska metoder.

De empiriska studierna av felaktiga utbetalningar inom förlängd barnpension och förlängt efterlevandestöd bygger på data från alla hittills avslutade ärenden per den 31 augusti 2022 där en felaktig utbetalning som avser 2021 har konstaterats.

Det statistiska underlaget har inhämtats från ärendedata i myndighetens datalager. I de fall där informationen i ärendet varit ofullständig har uppgifterna kompletterats av en kontrollhandläggare.

De konstaterade felutbetalningarna som avser 2021, uttryckt som en andel av de totala utbetalningarna för samma år, har sedan använts till att skatta de konstaterade felutbetalningarna för räkenskapsåret 2022.

6.1.1. Styrkor och svagheter

En fördel med metoden är, utöver den minimala resursåtgången, att den ger myndigheten möjlighet att med god precision sätta en trovärdig undre gräns för skattningen av de totala felutbetalningarna. Eftersom förmånerna i fråga är av karaktären att de flesta fel också blir konstaterade så täcker metoden också merparten av felutbetalningarna.

En svaghet är, utöver att metoden medger kontrollfria områden, att underlaget i ärendedata i vissa fall haft lägre upplösning än vad som är önskvärt. De konstaterade felutbetalningarna i ärendena utgör en totalsumma av hur många kronor som gått ut fel från och med det första felaktiga utbetalningstillfället till att felet korrigerades. Den totala felutbetalningen har då periodiserats på månadsbasis, vilket i undantagsfall kan ge en missvisande bild av den faktiska månatliga felutbetalningen.

6.1.2. Population och urval

Studien omfattade samtliga avslutade ärenden för förmånstagare som haft en utbetalning av förlängd barnpension eller förlängt efterlevandestöd under 2021. Det totala antalet personer som tog emot förlängd barnpension under 2021 var 5 611. Det totala antalet personer som tog emot förlängt efterlevandestöd under 2021 var 4 071. För dessa förmånstagares ärenden gjordes avgränsningen att ärendet ska innehålla en dokumenterad felutbetalning som avser räkenskapsåret 2021. Detta resulterade i 301 ärenden fördelat på 293 förmånstagare och totalt 925 felaktiga utbetalningstillfällen.

Bortfall

Bortfall kan uppstå i den mån ärendet som innehåller den felaktiga utbetalningen ännu inte avslutats. Det vill säga att det finns en konstaterad felutbetalning men att ärendet ännu inte beslutats. Det förväntade bortfallet har bedömts vara försumbart eftersom handläggningen av återkrav om förlängd barnpension och förlängt efterlevandestöd ligger i fas med de konstaterade felutbetalningarna av samma förmåner vid myndigheten. Någon exakt siffra över bortfallet har därför inte tagits

fram. Det finns heller inte anledning att misstänka att felutbetalningarna i ännu ej avslutade ärenden skiljer sig systematiskt från felutbetalningar i avslutade ärenden.

6.1.3. Skattning av de konstaterade felutbetalningarna 2022

Punktskattningen för 2022 beräknas med utgångspunkt i andelen felutbetalda kronor för 2021. De konstaterade felutbetalningarna för räkenskapsåret 2022 förväntas alltså utgöra samma andel av de totala förmånsutbetalningarna, plus/minus ett konfidensintervall.

Punktskattningen har beräknats enligt nedanstående formel:

Figur 3. Punktskattning

$$Y_{2022} * \frac{1}{Y_{2021}} \sum_{i=1}^{925} (\chi_{2021})_i$$

χ_i = För mycket ersättning 2021, kr per mån ($n = 925$)

Y_k = De totala förmånsutbetalningarna för räkenskapsåret k

Osäkerhet i skattningen

För medelvärdet av för mycket utbetald ersättning 2021, uttryckt som kronor per månad, beräknas ett 95 procent konfidensintervall.

Variansen är beräknad för variabeln för mycket ersättning i figur 3 ovan.

Den nedre och övre gränsen för konfidensintervallet räknas sedan om till en övre och nedre gräns för de konstaterade felutbetalningarna 2021. Den procentuella andelen felutbetalda kronor för 2021 som dessa gränser motsvarar har använts till att skapa en undre och en övre gräns för de konstaterade felutbetalningarna 2022. Detta innebär ett antagande om att variansen i den underliggande populationen av konstaterade felutbetalningar inte skiljer sig nämnvärt mellan år 2021 och år 2022.

Konfidensintervallets övre och nedre gräns beror på urvalsstorleken samt variationen i de ingående observationerna.

6.1.4. Mättidpunkt och genomförande

Kontrollen utgick från samtliga konstaterade felutbetalningar som avser räkenskapsåret 2021. Mättidpunkten fastställdes till den 31 augusti 2022, vid vilken merparten av alla ärenden som innehåller en dokumenterad felutbetalning för 2021 förväntas vara avslutade.

Att felutbetalningar av förlängd barnpension och förlängt efterlevandestöd kommer till myndighetens kännedom långt efter att felutbetalningen ägt rum är förhållandevis ovanligt. Pensionsmyndigheten bedömer därför att en tidsrymd om 8 månader efter räkenskapsårets avslut är tillräcklig för att ge ett tidsbeständigt underlag för de konstaterade felutbetalningarna avseende 2021.

6.2. Resultat

Skattningen av de konstaterade felutbetalningarna för 2022 inom förlängd barnpension uppgår till 745 371 kronor. Det utgör 0,67 procent av de totala utbetalningarna av förlängd barnpension.

Skattningen av de konstaterade felutbetalningarna för 2022 inom förlängt efterlevandestöd uppgår till 531 547 kronor. Det utgör 1,25 procent av de totala utbetalningarna.

Tabell 5. Skattade felutbetalningar av förlängd barnpension och förlängt efterlevandestöd för 2022.

Förmåner	Punktskattning kronor (andel av totala utgifter %)	Nedre gräns för konf. intervall (95%)	Övre gräns för konf. intervall (95%)
Förlängd barnpension	745 371 (0,67)	704 843 (0,63)	785 899 (0,71)
Förlängt efterlevandestöd	531 547 (1,25)	514 855 (1,21)	548 238 (1,28)

6.3. Totalfelets fördelning över orsaker

I studien har myndigheten, som framgår ovan, utgått från befintliga ärenden där en felutbetalning har konstaterats. Vid fördelning över vem som orsakat felet har myndigheten därför utgått från den data som fanns i ärendena. Informationen i ärendena är begränsad till att endast omfatta om felet orsakats av förmånstagaren eller myndigheten.

I tabellerna nedan redovisas de skattade felutbetalningarna fördelat på om antingen förmånstagaren eller myndigheten bedöms ha orsakat felet.

Tabell 6. Orsaksindelning avseende för mycket utbetald ersättning förlängd barnpension

Felorsak	Punktskattning kronor (andel av totala utgifter %)	Nedre gräns för konf. intervall (95 %)	Övre gräns för konf. intervall (95 %)
Fel orsakade av förmånstagare	681 514 (0,61)	640 551 (0,58)	722 476 (0,65)
Fel orsakade av myndigheten	63 857 (0,06)	40 035 (0,04)	87 680 (0,08)

Tabell 7. Orsaksindelning avseende för mycket utbetald ersättning förlängt efterlevandestöd

Felorsak	Punktskattning kronor (andel av totala utgifter %)	Nedre gräns för konf. intervall (95 %)	Övre gräns för konf. intervall (95 %)
Fel orsakade av förmånstagare	447 679 (1,05)	424 480 (0,99)	470 879 (1,10)
Fel orsakade av myndigheten	83 867 (0,20)	60 764 (0,14)	106 971 (0,25)

6.3.1. Medelvärde och standardavvikelser

I tabellen nedan redovisas medelvärdet av de konstaterade felutbetalningarna i urvalet där kunden fått för mycket ersättning utbetald samt standardavvikelsen från detta medelvärde.

Tabell 8. Standardavvikelser

Förmån	Medelvärde	Standardavvikelse
Förlängd barnpension	1 289	843
Förlängt efterlevandestöd	1 564	478

7. Icke empiriska studier inom efterlevandepension

7.1. Metoder

Myndighetens skattningar grundar sig främst på de risker som identifierats i den riskanalys som föregick omfattningsstudierna. Dessa risker anges under 3.8. Pensionsmyndigheten har även beaktat de risker som identifierades inom ramen för RUT samt jämfört skattningarna mot de som gjordes i det arbetet.

Myndigheten har gjort en uppskattning av hur vanligt förekommande risken är samt vilka förmåner och bestånd som påverkas av risken. Vid uppskattningen har myndigheten även analyserat hur riskerna påverkar de utbetalda beloppen. Om en enskild risk medför att utbetalningen helt upphör har graden av risk ökat. Resultatet av de icke empiriska studierna har slutligen kvalitetssäkrats med förmånsspecialister.

7.1.1. Avgränsning

Efterlevandeskydd i premiepension ingår i den allmänna pensionen men risker som är kopplade till myndighetens bedrivande av premiepensionsverksamheten kommer inte att analyseras i denna rapport. Dessa risker rör själva förvaltningen av

pensionsspararnas premiepensionsmedel i traditionell försäkring och fondförsäkring med förvaltning i fonder och är därför undantagna.

7.2. Resultat

Studierna visar att felutbetalning avseende vuxna vad gäller de risker som studerats med icke empiriska metoder uppgår till strax under 6 miljoner kronor, vilket motsvarar 0,07 procent av de totala utbetalningarna.

Studierna visar att felutbetalning avseende barn vad gäller de risker som studerats med icke empiriska metoder uppgår till strax under 1,2 miljoner kronor, vilket motsvarar 0,11 procent av de totala utbetalningarna.

Det saknas per definition en underliggande population av observerade felutbetalningar när risken inte låter sig studeras empiriskt. Därför har ett 95 procent konfidensintervall endast kunnat beräknas utifrån de antaganden om incidens som gjorts vid de teoretiska skattningarna.

Tabell 9, felaktiga utbetalningar inom efterlevandepensioner till vuxna

Förmån	Utgifter 2022	Punkt- skattning	Nedre gräns för konf. intervall (95 %)	Övre gräns för konf. intervall (95 %)
Omställningspension	316 mnkr	726 309 kr	273 845 kr	1 401 073 kr
Garantipension till omställningspension	69 mnkr	241 753 kr	99 669 kr	509 382 kr
Förlängd omställningspension övrig skattning ²⁰	282 mnkr	2 000 692 kr	1 703 782 kr	3 808 019 kr
Änkepension	8 220 mnkr	2 876 932 kr	2 241 995 kr	3 633 373kr
Garantipension till änkepension	36 mnkr	85 104 kr	25 167 kr	235 878kr
Efterlevandeskydd premiepension övrig skattning	246 mnkr	50 192 kr	22 533 kr	102 823kr
Summa	9 169 mnkr	5 980 982 kr	5 664 532 kr	7 641 206 kr

²⁰ Garantipension till förlängd omställningspension är en utfyllnadsförmån till förlängd omställningspension. Därför redovisas den inte separat utan ingår i summan för förlängd omställningspension.

Tabell 10, felaktiga utbetalningar inom barnpension och efterlevandestöd

Förmån	Utgifter 2022	Punkt- skattning	Nedre gräns för konf. intervall (95 %)	Övre gräns för konf. intervall (95 %)
Barnpension	701 mnkr	210 256 kr	77 796 kr	461 294 kr
Förlängd barnpension övrig skattning	111 mnkr	36 676 kr	957 kr	210 459 kr
Efterlevandestöd	183 mnkr	710 594 kr	511 082 kr	965 015kr
Förlängt efterlevandestöd övrig skattning	43 mnkr	208 511 kr	96 327 kr	368 323kr
Summa	1 038 mnkr	1 166 036 kr	836 765 kr	1 594 364 kr

7.2.1. Resultat från tidigare omfattningsstudier

De senaste uppskattningar avseende felutbetalningar inom efterlevandepension gjordes i samband med RUT²¹ till 70 miljoner kronor, vilket motsvarade 0,41 procent av de totala utbetalningarna baserat på 2010 års utgifter.

8. Analys av resultat

Efterlevandeförmånerna är en samling förmåner som syftar till att ge ekonomiskt stöd i samband med nära anhörigs dödsfall. Efterlevandeförmåner till både barn och vuxna som är bosatta i Sverige hanteras i regel utan ansökan och handläggningen är till stora delar automatiserad. Detta medför att risk för felutbetalning är mindre än vid manuell handläggning, något som även återspeglas i resultatet av studierna. Utgifterna är relativt låga jämfört med andra förmåner som Pensionsmyndigheten administrerar och utgifterna sjunker i takt med att änkepensionen fasas ut. Förmånerna är tidsbegränsade vilket även det leder till mindre risk för felutbetalningar. Utgifterna är även relativt sett låga eftersom förmånerna inte varit föremål för några höjande regeländringar under en längre period.

8.1. Efterlevandeförmåner till vuxna - empiriska studier

I de empiriska studierna gällande förlängd omställningspension har endast ett ärende med felutbetalning konstaterats. Felorsaken var att förmånstagaren inte har anmält ändrade förhållanden. Även om studien visar på att fel sällan förekommer så kan det generera stora felutbetalningar om det får pågå en längre period.

I de empiriska studierna gällande efterlevandeskydd till premiepensionen konstaterades inga felaktiga utbetalningar. Förmånen är i hög grad automatiserad och utbetalas livsvarigt, den påverkas inte heller av några förändringar efter beviljandet. De fel som skulle kunna uppstå är således vid beviljandet, men där har inga fel

²¹ Se gemensam skrivelse om "Samverkansuppdrag mot felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen 2010".

konstaterats. Myndigheten bedömer denna förmån som relativt fri från risker gällande felaktiga utbetalningar.

8.2. Efterlevandeförmåner till barn - empiriska studier

Kontrollen visade att de skattade totala felutbetalningarna inom förlängd barnpension uppgick till 745 371 kronor. Det utgör 0,67 procent av de totala utbetalningarna av förlängd barnpension för 2022.

De skattade totala felutbetalningarna inom förlängt efterlevandestöd uppgick 2022 till 531 547 kronor. Det utgör 1,25 procent av de totala utbetalningarna.

Resultatet visar att risken för felaktiga utbetalningar är högre för förlängt efterlevandestöd. En anledning till detta är att förmånen omfattas av fler risker.

Merparten av de fel som identifierats har orsakats av förmånstagaren. Detta kan förklaras med att förmånstagaren är skyldig att anmäla förändringar men antingen underlåtit eller inte har gjort det i rätt tid. Vissa uppgifter kan myndigheten få via CSN i efterhand men en felutbetalning har då redan skett.

Resultatet är i linje med myndighetens kunskap om riskerna med dessa förmåner.

8.3. Det totala resultatet

Tabell 11, felaktiga utbetalningar inom efterlevandepensioner till vuxna

Förmån	Utgifter 2022	Punkt-skattning	Nedre gräns för konf. intervall (95 %)	Övre gräns för konf. intervall (95 %)
Omställningspension	316 mnkr	726 309 kr	273 845 kr	1 401 073 kr
Garantipension till omställningspension	69 mnkr	241 753 kr	99 669 kr	509 382 kr
Förlängd omställningspension empirisk studie ²²	282 mnkr	132 323 kr	-127 170 kr	391 816 kr
Förlängd omställningspension övrig skattning ²³		2 000 692 kr	1 703 782 kr	3 808 019 kr
Änkepension	8 220 mnkr	2 876 932 kr	2 241 995 kr	3 633 373kr
Garantipension till änkepension	36 mnkr	85 104 kr	25 167 kr	235 878kr

²² Vid skattningarna inom förlängd omställningspension har dessa beräknats på totalsumman avseende den inkomstgrundade delen och garantipensionsdelen.

²³ Se ovanstående fotnot

Förmån	Utgifter 2022	Punkt- skattning	Nedre gräns för konf. intervall (95 %)	Övre gräns för konf. intervall (95 %)
Efterlevandeskydd premiepension empirisk studie	246 mnkr	0 kr	0 kr	0 kr
Efterlevandeskydd premiepension övrig skattning		50 192 kr	22 533 kr	102 823kr

Tabell 12, felaktiga utbetalningar inom barnpension och efterlevandestöd

Förmån	Utgifter 2022	Punkt- skattning	Nedre gräns för konf. intervall (95 %)	Övre gräns för konf. intervall (95 %)
Barnpension	701 mnkr	210 256 kr	77 796 kr	461 294 kr
Förlängd barnpension empirisk studie	111 mnkr	745 371 kr	704 843 kr	785 899 kr
Förlängd barnpension övrig skattning		36 676 kr	957 kr	210 459 kr
Efterlevandestöd	183 mnkr	710 594 kr	511 082 kr	965 015kr
Förlängt efterlevandestöd empirisk studie	43 mnkr	531 547 kr	514 855 kr	548 238 kr
Förlängt efterlevandestöd övrig skattning		208 511 kr	96 327 kr	368 323kr

I ovanstående tabeller visas sammanlagda felaktiga utbetalningar för både de empiriska och icke empiriska studierna. För efterlevandeförmåner till vuxna uppgår de felaktiga utbetalningarna till 6,1 miljoner kronor. För efterlevandeförmåner till barn uppgår de felaktiga utbetalningarna till 2,4 miljoner kronor. När efterlevandeförmånerna till både vuxna och barn summeras resulterar det i cirka 8,5 miljoner kronor för mycket utbetalt. Detta motsvarar 0,08 procent av de totala utbetalningarna.

De senaste uppskattningar avseende felutbetalningar inom efterlevandepension gjordes i samband med RUT²⁴ och uppskattades till 70 miljoner kronor, vilket motsvarade 0,41 procent av de totala utbetalningarna baserat på 2010 års utgifter.

Som framgår ovan har myndigheten inom ramen för denna studie kommit fram till ett lägre felutbetalt belopp än vad som uppskattades inom RUT.

²⁴ Se gemensam skrivelse om "Samverkansuppdrag mot felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen 2010".

En anledning till detta är att de totala utgifterna för efterlevandepensionerna har minskat²⁵. Störst minskning återfinns bland änkepensionen. Detta beror dels på att änkepensionen är under utfasning samt att reglerna för samordning med den egna allmänna pensionen är mer strikta för de kvinnor som är födda 1953 och senare.

En annan orsak är att riskerna inom efterlevandepension minskat i och med den automatisering av handläggningen som skett under senare år.

Pensionsmyndigheten har även gjort en annan bedömning av risken för felaktig utbetalning då varje delförmån har bedömts separat utifrån population och med beaktande av att förmånerna är tidsbegränsade. Dessutom har myndigheten 2019 gjort en kontroll gällande efterlevandestöd. Kontrollen omfattade alla ärenden där den avlidne föräldern aldrig varit bosatt i Sverige. Kontrollen visade att det endast förekom enstaka fall där förmånen beviljats på felaktiga eller ofullständiga uppgifter avseende att en förälder kan antas vara avliden. Mot bakgrund av att endast 0,13 procent av ärendena, vid en totalundersökning av populationen, hade visat avvikelser gjorde Pensionsmyndigheten bedömningen att risken för att efterlevandestöd beviljas på felaktiga uppgifter är obetydlig. Eftersom hela populationen kontrollerades fanns det inte någon statistisk osäkerhet i bedömningen. Sett till resultatet av denna kontroll bedömer Pensionsmyndigheten att risken för felutbetalningar på grund av falska intyg och felaktiga uppgifter om släktskap är låg.

Myndigheten har identifierat fler risker än vad som gjordes inom RUT, dock återfinns majoriteten av dessa risker inom de förmåner som har lägst utgifter vilket medför att dessa endast marginellt påverkar felutbetalningarna. Myndigheten har som tidigare nämnts inte heller uppskattat felutbetalningar för de förmåner där antalet förmånstagare nu understiger 1 000 personer (efterlevandelivränta och begravningshjälp).

Resultatet av kontrollen 2019 tyder på att riskerna skattades för högt i RUT. Denna bild styrks av resultatet i de empiriska studierna där få felaktiga utbetalningar identifierats. Den samlade bedömningen är att det föreligger en låg risk för felutbetalningar inom efterlevandeförmånerna.

9. Förslag till förändringar och åtgärder

Förslagen nedan är åtgärder som Pensionsmyndigheten anser kan vara intressanta att arbeta vidare med. Några av förslagen har lyfts tidigare både av Pensionsmyndigheten och av ESV. Pensionsmyndigheten vill ändå på nytt framhålla tidigare lämnade förslag eftersom dessa är viktiga i sammanhanget.

---

²⁵ Från cirka 17 miljarder till cirka 10 miljarder kronor.

9.1. Informationsutbyte mellan myndigheter

För att minska andelen felaktiga utbetalningar och motverka bidragsbrott behöver samarbetet och informationsutbytet mellan myndigheterna förbättras och utökas. Den nuvarande sekretesslagstiftningen försvårar och är i många fall ett hinder för detta och skulle därför behöva förändras på flera plan.

Pensionsmyndigheten ser positivt på de förslag som lämnats av utredningen om ett utökat informationsutbyte (Ds 2022:13). Pensionsmyndigheten hänvisar till yttrandet som lämnades in i november 2022.

9.2. Lagändring i 110 kap. 33 § SFB

Enligt 110 kap. 31 och 33 §§ SFB ska banker och andra penninginrättningar på begäran lämna uppgifter som avser en namngiven person till Pensionsmyndigheten. Uppgiftsskyldigheten gäller, för Pensionsmyndighetens del, endast i ärenden om bostadstillägg och äldreomsorgsstöd och förhållanden som är av betydelse för tillämpningen av SFB.

Pensionsmyndigheten har ett stort behov av att kunna få ut kontoutdrag för personer som ansöker om eller uppbär förmåner från myndigheten och som på grund av misstanke om felaktig utbetalning behöver utredas vidare. Behovet gäller för alla de förmåner som Pensionsmyndigheten administrerar, men är av särskild betydelse för att kunna utreda rätten till bosättningsbaserade förmåner.

Eftersom nuvarande lagstiftning inte avser samtliga förmåner finns ett stort behov av lagändring och förtydligande i denna del.

Frågan om samtliga förmåner togs upp i SOU 2017:37 och ett lagförslag om detta lades fram, men har inte lett till någon lagändring.

9.3. Lag (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen

Pensionsmyndigheten har identifierat att myndigheterna tolkar ovanstående lag på olika sätt vilket innebär att Pensionsmyndigheten inte får alla relevanta underrättelser. Arbete kring detta pågår dock i olika forum kopplat till när underrättelseskyldigheten vid misstanke om felaktig utbetalning uppstår.

9.4. Registrering av in- och utresor

Idag har Pensionsmyndigheten begränsade möjligheter att utreda om och i vilken omfattning förmånstagaren befinner sig i Sverige. Därför skulle det vara till stor nytta för myndigheten att få information om förmånstagarens ut- och inresor från och till Sverige. Detta skulle ge Pensionsmyndigheten bättre förutsättningar för att kunna utreda rätten till bosättningsbaserade förmåner.

9.5. Förslag på förändringar inför kommande omfattningsstudier

Nedanstående är förslag på förändringar som Pensionsmyndigheten anser kan vara bra att beakta inför kommande omfattningsstudier.

9.5.1. Empiriska studier vid låga utgifter

De empiriska studier som genomfördes inom KUT-delegationen avsåg ersättningar där utgifterna översteg en miljard kronor och ersättningar där risker för felaktiga utbetalningar bedömdes som väsentliga. Myndigheten anser att detta även fortsatt borde vara ett riktmärke för när empiriska studier ska genomföras.

Nytan av en större säkerhet i skattningarna i förhållande till nedlagd tid för att genomföra studierna med empiriska metoder bör beaktas. Om felaktiga utbetalningar ska uppskattas genom empiriska studier bör de både kunna bidra till skattningen av den totala omfattningen av felaktiga utbetalningar för hela välfärdssystemet och vara värdefulla vid myndighetens interna arbete med att motverka felaktiga utbetalningar.

Vid bedömning av vilka förmåner som ska omfattas av empiriska metoder bör hänsyn tas till:

- antal förmånstagare som uppbär förmånen
- utgifterna för förmånen
- om det förekommer väsentliga risker för felaktiga utbetalningar.

Pensionsmyndigheten önskar även att de riskanalyser som genomförs har ett tydligt samband med föreslagna omfattningsstudier. För att öka jämförbarheten över tid bör myndigheten få vara med och påverka vad som ska kontrolleras.

Nya studier bör begränsas till att avse en eller några risker per förmån för att dels öka träffsäkerheten och för att kunna hanteras med rimlig mängd resurser och inom snäva tidsramar.

9.5.2. Övriga reflektioner

Pensionsmyndigheten har inte möjlighet att utgå från uppgifter som bedöms vara känsliga för att kunna genomföra riskanalyser och genomföra icke empiriska studier. Detta leder till att myndigheten har svårt att genomföra kvalificerade riskanalyser eller bedöma risken för felaktiga utbetalningar inom de förmåner där empiriska studier inte kan eller ska genomföras.

Nuvarande sekretessregler hindrar utbyte av information mellan myndigheter. Detta påverkar både möjligheten att genomföra kontroller och empiriska studier, men är även ett hinder i myndighetens arbete med att motverka felaktiga utbetalningar.

www.pensionsmyndigheten.se

